

ԻՄԲԵԼՈՐԱԿԱՆ

ՆՈՐԷՆ ԷԶՄԻԱԾԻՆ

Երվանդիկ ու հասկնալի յուզումն է մը վեր զգացումներով է որ վերստին կը լեցունին սիրտերը, ի լուր Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան Ազգընտիր Տեղակալի հեռագրին, Ս. Աթոռոյս Ամենապատիւ Պատրիարք Հօր ուղղութեամբ, որ ուրախութեամբ կը տեղեկացնէ թէ 1945 ի Գարնան, Ս. Էլմիածնի մէջ պիտի զուարուի Ազգային Եկեղեցական Ժողով՝ ընտրելու համար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

Աթոք տարիներու հեքոտ սպասումէն վերջ, այս քաղցր աւետիսը մխթարութեան գերագոյն կազդոյնն է փստահ ենք, ապերախտ տարիներու կսկիճէն ու կասկածէն վերաւոր մեր հոգիներուն: Հասկնալի է թէ աշխարհաւեր աղէտին պատճառաւ, երբ մեր Հայրենիքը ևս իր գոյութեան գերագոյն կուրք կը մղէր Սովիէթ Մեծ Միութեան կողքին, մասնակի խնդիրները, որոնց կարգին է այս ընտրութիւնը, ժամանակի մը համար շարունակէին մնալ իրենց անլոյծ վիճակին մէջ: Սակայն տակաւին չվերջացած այդ սրբազան գոյամարտը, որուն իր սրտագին մասնակցութիւնը բերաւ նաեւ Հայ Եկեղեցին ու արտասահմանի Հայութիւնը, արգէն աւաղորդութեան առարկայ է Էլմիածինը: Մայր Աթոռոյ նկատմամբ այս գուրգուրոտ աւաղորդութիւնը Սովիէթ Հայաստանի Կառավարութեան կողմէ իր պատճառները ունի: Ինչպէս բովանդակ Խորհրդային Միութեան, այնպէս ալ Հայաստանի Հանրապետութեան իմաստուն վարիչները զգացին թէ Եկեղեցին միշտ հոգեկան օժանդակ մըն է եղած Պետութեան, և նոր՝ չէր որ անոր բարոյական առաքինութիւններու փաստը պիտի ունենային, անտարբեր կենալու: Զափ մեր Ժողովուրդի ճակատագրին վրայ այնքան մեծ և բարի ազդեցութիւններով: Ա արդիւնքներով յայտնագործուած դարաւոր դօրութեան մը հանդէպ:

Կաթողիկոսական այս ընտրութիւնը, աւելի պայծառ ապացոյց է թէ Սովիէթ Խշխանութիւնը լաւնօրէն կը յարգէ կրօնի և խղճի ազատութիւնը, որուն սրտագրաւ փաստերը պատեհազմի սկիզբէն իվեր տուաւ Սովիէթ Միութիւնը ընդհանրապէս, և Հայաստանի Կառավարութիւնը մասնաւորաբար: Հայ Լուսաւորչական Եկեղեցւոյ գործերու Խորհուրդի կազմութիւնը, իբրև միջնորդ Մայր Աթոռի և Հայաստանի Կառավարութեան, Էլմիածին ամսագրի հրատարակութեան թոյլատուութիւնը իր կրօնական ազգազրական և բանասիրական երեսներով, որուն ցարդ հրատարակուած թիւերը կրօնական և ազգային զգացումներու արտայայտութեան քաղցր ու ջերմ ապացոյցները տուին, մօտ ժամանակէն, ինչպէս խոստացուած է հոգևոր ճեմարանի վերաբացումը, իրողութիւններ են որոնք կարծուածէն շատ աւելի կ'արժեն: Իսկ այս բոլորէն աւելի անհրաժեշտ էր որ եօթ տարիներէ իվեր թափուր մնացած Մայր Աթոռ՝ Էլմիածին, ունենար իր Գահակալը: Կաթողիկոսական այս տագնապին մէջ ծանր

մտահոգութիւններ մուտք ունեցան. եղան մարդեր որոնք ընդմիշտ յուսահատեցան Աթոռին կեանքէն: Բարեբախտաբար յոռետեսներն ու յուսահատները մեզի չափ ուրախ են որ անգամ մը ևս կը հերքուի այդ մուայութիւնը, և մենք այսօր Հայ Եկեղեցւոյ գերազոյն Պետի ընտրութեան արտօնութիւնը ունինք:

Ձեռք ուզեր զբաղիլ հոս, այս էջերուն մէջ, պատուիրակներու ընտրութեան, առաջման յարակից մանրամասնութիւններով: Եւ առկայն այս ընտրութեան արտասահմանը պէտք է մասնակցի իր կրօնական և աշխարհական ներկայացուցիչներու ամբողջական և միահամուռ մասնակցութեամբ:

Եկեղեցական և աշխարհական ոչ մէկ իրաւասու ներկայացուցիչ պէտք է թերանայ մեր Եկեղեցւոյ այս նոր արեւալոյսին մէջ՝ Մայր Աթոռոյ Գահակալի ընտրութեան բերելու իր մասնակցութիւնը, որպէսզի անիկա կատարուի ընդհանուր և անօրինակ խանդավառութեամբ: Կաթողիկոսական իւրաքանչիւր ընտրութիւնը հայ հոգիները լեցուցեր է միշտ կենսաբոցածարձ և խորունկ յուզումներով: Այսօր նորէն ազգը բովանդակ ոտքի պէտք է կենայ անոր անբժի մտածումին առջև, հոգեկան խոր երկիւղածութեամբ: Այս կը պահանջէ ոչ միայն բախտորոշ այս վայրկեանը, այլ նաև դարերու ուժով և ամբողջ ժողովուրդի մը հաւատքով դասակարգող նուիրական հաստատութիւնը, Հայ Եկեղեցին:

Էջմիածինը կրօնական նուիրապետութեան մը կեդրոնը չէ միայն. անիկա հայուն հոգեկան հայրենիքն է, իմանալի այն պարունակը, զոր իւրաքանչիւր ժողովուրդ, զերծ ժամանակի և արտաքին ազդեցութիւններէն պարտադրանքէն, ունի և կը ստեղծէ իրեն համար իբրև գերազոյն զգաճանակ ոչ միայն իր անցեալին, այլ մանաւանդ իր ապագային: Էջմիածինը՝ որ իր հիմնադրութեան առաջին օրէն վառարանը եղաւ ցեղին իմացական և բարոյական ձգտումներուն, վկայարանը՝ իր վիշտերուն և իղձերուն, և ներշնչարանը՝ իր ազգային իտեալին, այսօր ևս չէ դադրած իր գերէն, և ինչպէս Մայր Հայրենիքի, առաւել չափով արտասահմանի հայութիւնը պէտք ունի այդ տեսլացած, հոգեացած խորհրդանշանին, կարենալ վեր բանելու համար մեր ընդարմացած հոգին և փշուր փշուր եղած, ու արտասահմանի բացաստաններուն նետուած մարմինը: Կը հաւատանք թէ, բախտորոշ օրերու նախօրեակին է որ կ'ապրինք: Մայր Աթոռոյ նկատմամբ ցոյց տրուած այս զուրգուրտ ուշադրութիւնը նշան է ասոր, և աննշան չէ ասիոփանքը զոր անիկա կուտայ մեր սիրտերուն, թէ Մայր Աթոռը շնորհիւ իր նկատմամբ ցոյց տրուած բարեացակամութիւններուն, վերելքի ճամբուն մէջ է և ընդունակ դարձեալ, ինչպէս միշտ, ապաստանելու ցեղային հոգիի անմահ խորհուրդին:

Էջմիածնայ Ազգընտիր Տեղակալին հեռագիրը կը հրահանգէ նաև ամենուրեք փութացնել ընտրութիւնը ներկայացուցիչներու, որպէսզի ամէնքը, իբրև համերաշխ անդամներ մէկ ընտանիքի, փութան Մայր Աթոռ, կրօնական ու ազգային խանդավառութեամբ ընտրելու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, և լուծելու յառաջադրուած հարցերը ի պահպանութիւն և ի պաշտպանութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցիի Միասնականութեան, և Հայրապետական Աթոռի Հաստատութեան:

Ըսինք թէ չենք զբաղիր այս էջերուն մէջ մանրամասնութիւններով, սակայն պարտինք կենալ արարքին առջև: Որո՞նք պէտք է երթան իբրև ներկա-

յացուցիչներ արտասահմանի հայութեան, աւելի ճիշդ որո՞նք պէտք է զրկուին էլիմածնի մէջ տեղի ունենալիք Համագումարին. անո՞նք՝ որ նիւթապէս ի վիճակի են երթալու, կամ անո՞նք՝ որոնք արտաքին ազդեցութեանց և կուսակցութիւններու կը կրթնին, թէ ոչ հաւատքի հոգին ունեցող և եկեղեցագիտական ու պատմական հատկութեան տէր անձեր, որպէսզի կաթողիկոսական ընտրութեան առնչակից հարցեր ևս, որոնք ժամանակէ մը իվեր ընթացք առած, բայց իրենց վերջնական լուծումը ստացած չեն, իրենց անհրաժեշտ ու բանաւոր կերպարանքը առնեն: Կ'ուզենք միտքերու մէջ թարմացնել որ նախորդ կաթողիկոսական ընտրութեան առիթով ծանրակշիռ հարցեր, Հայ Եկեղեցւոյ ամբողջական կեանքէն բխող և այդ կեանքը փոփոխման ենթարկող նկարագրով, ներկայիս ևս ստացած են հրատապ հանգամանք: Եկեղեցին «հիւանդ, դատապարտուած» դաւանողներու միամիտ յռետեսութիւնը չէ անշուշտ, որով պիտի ուղէինք որ տողորւած երթալին մեր պատուիրակները, այլ խանդավառ ու հաւատաւոր վստահութեամբ մը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կենսունակութեան դերին վրայ: Կաթողիկոս ընտրող ժողովը միայն քուէ չունի տալիք, այլ դաւումն պայմաններուն ծնունդ խելքի, կորովի փաստը, իրեն ներկայացուած հարցերը կշռելու տեսակէտով: Վերջապէս մարդեր՝ որոնք իրենց յանձնուած ընտրական պարտականութեան հետ կարենային հաղորդել զանգուածներու խոր իղձերը Հայ Եկեղեցւոյ գերագոյն բեմի նկատառման:

Այս մտածումներու խանդին և հաւատքին մէջէն է որ կը զրուին այս տողերը: Երբ մէկ կողմէն Հայոց Հայրենիքին նորոգման, արդիացման, ուռնացման շքեղ տեսիլը շքեղ ճառագայթումով մը կ'ամպանայ սփիւռքի հորիզոններուն վրայ, մեր բոլորին մէջ անգամ մըն ալ վառելով սրբազան ջահերը անմահ հաւատքին, մեր խորհուրդէն և մեր դերէն, Հայոց Հայրապետութեան վերանորոգ այս վերափառքը, պիտի զայ կը հաւատանք, իմացական և հոգեկան նոյնքան շքեղ ճառագայթումով մը իր կողմէն անդրադարձելու և դնելու նոր օրերու սեմին հասած մեր ժողովուրդին ներսը անթառամ հպարտութիւնը, ինքնավստահութիւնը ներդաշնակ ամբողջական ապրումին, վստահութիւնը որոնցմով պայմանաւոր է ամէն կեանք, չըսելու համար ամէն մշակոյթ: Ըսինք թէ դարերով այս մշակոյթին վառարանը եղեր էր Ս. Էլիմածինը, կ'ընդունինք թէ անիկա պիտի շարունակէ պահել սրբազան այդ դերը, այդ փառքը, համայն Հայաստանեայց ժողովուրդին մէջ:

Աստուած թող պաշտպանէ ոչ միայն այս ժողովուրդը այլ նաև անոր մտածումը, այդպէս ինքզինքը Իր ճամբով նորոգելու:

ԽՄԲ.